

KANCELARIA
SENATU

BIURO ANALIZ,
DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Opinia dotycząca realizacji
zaleceń i rekomendacji Grupy
Państw Przeciwko Korupcji Rady
Europy (GRECO) oraz Organizacji
Bezpieczeństwa i Współpracy
w Europie (OBWE)
w uchwalonej przez Sejm
w dniu 17 września 2021 r.
ustawie o zmianie ustawy –
Kodeks karny oraz niektórych
innych ustaw
(druk senacki nr 495)

Opinie
i ekspertyzy

OE-367

WARSZAWA 2021

Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji zamawia opinie, analizy i ekspertyzy sporządzone przez specjalistów reprezentujących różne punkty widzenia. Wyrażone w materiale opinie odzwierciedlają jedynie poglądy autorów. Korzystanie z opinii i ekspertyz zawartych w tym zbiorze bez zezwolenia Kancelarii Senatu dopuszczalne wyłącznie w ramach dozwolonego użytku w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.) i z zachowaniem wymogów tam przewidzianych. W pozostałym zakresie korzystanie z opinii i ekspertyz wymaga każdorazowego zezwolenia Kancelarii Senatu.

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2021

Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji
Dyrektor – Agata Karwowska-Sokolowska
tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,
e-mail: Agata.Karwowska-Sokolowska@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Danuta Antoszkiewicz
tel. 22 694 93 21,
e-mail: Danuta.Antoszkiewicz@senat.gov.pl

Dział Analiz i Opracowań Tematycznych
tel. 22 694 95 33, fax 22 694 94 28
Redaktor prowadzący – Joanna Granowska

Opracowanie graficzno-techniczne
Centrum Informacyjne Senatu
Dział Wydawniczy

Kancelaria Senatu
październik 2021

Dr Marcin Walecki
Członek Kolegium St Antony's, Uniwersytet w Oxfordzie
b. Dyrektor Departamentu Demokratyzacji OBWE/ODIHR
i Ekspert GRECO

**Opinia dotycząca realizacji zaleceń
i rekomendacji Grupy Państw
Przeciwko Korupcji Rady Europy (GRECO)
oraz Organizacji Bezpieczeństwa
i Współpracy w Europie (OBWE)
w uchwalonej przez Sejm
w dniu 17 września 2021 r. ustawie
o zmianie ustawy – Kodeks karny
oraz niektórych innych ustaw
(druk senacki nr 495)**

I. Wprowadzenie i zakres oceny

1. Ekspertyza ta została przygotowana na zlecenie Przewodniczącego Senackiej Komisji Ustawodawczej i dotyczy realizacji zaleceń jak i rekomendacji Grupy Państw Przeciwko Korupcji Rady Europy (GRECO) oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) w uchwalonej przez Sejm w dniu 17 września 2021 r. ustawie o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 495).
2. Uchwalona przez Sejm w dniu 17 września 2021 r. ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 495) zakłada zmiany przepisów siedmiu ustaw¹, które mają na

1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm.); ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1799); ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 580); ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne

celu przeciwdziałanie praktykom korupcyjnym oraz zwiększenie jawności i transparentności życia publicznego.

3. W zakres niniejszej ekspertyzy wchodzi druk senacki nr 495 przedłożony do oceny oraz ustawa o partiach politycznych w zakresie, w jakim jest ona zmieniana uchwaloną ustawą. Z racji tego ograniczonego zakresu, ekspertyza nie stanowi pełnego i wyczerpującego przeglądu całości ram prawnych i instytucjonalnych regulujących finansowanie polityki w Rzeczypospolitej Polskiej.
4. W ekspertyzie podniesiono najważniejsze kwestie i wskazano obszary budzące obawy. W trosce o spójność skupiono się w niej głównie na obszarach, które wymagają zmian lub udoskonaleń, nie zaś na pozytywnych aspektach ustawy. Autor dostrzega wiele pozytywnych aspektów zaproponowanych zmian, ale konkretne rozwiązania wymagają znacznego dopracowania.
5. Poniższe zalecenia oparte są na międzynarodowych i regionalnych standardach oraz praktykach, stosownych zobowiązaniach OBWE, a także rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy, GRECO² wynikające z Raportu Oceny Trzeciej Rundy, jak i rekomendacji OBWE/ODIHR dotyczących wyborów i wytycznych OBWE/ODIHR jak i OECD.

W niniejszej ekspertyzie dokonano analizy uchwalonej ustawy (druk senacki nr 495) pod kątem zgodności z zobowiązaniami podjętymi w ramach OBWE, implementacji rekomendacji GRECO i innymi normami międzynarodowymi oraz dobrymi praktykami w zakresie finansowania partii politycznych. Uwzględniono w niej również rekomendacje wynikające z misji obserwacji wyborów w Polsce.

II. Analiza

6. Międzynarodowe i regionalne standardy dotyczące finansowania partii politycznych i kampanii wyborczych, jak również zalecenia dotyczące Polski zawarte są w następujących dokumentach:

(t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2399); ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 305); ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (t.j. Dz.U. z 2010 r. poz. 1133); ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 523).

2 Group of States against Corruption (GRECO) - Grupa Państw Przeciwko Korupcji powołana została w 1999 roku przez Radę Europy. Sprawdza, czy działania państw członkowskich są zgodne z antykorupcyjnymi standardami Rady Europy.

- Artykuł 7 ust. 3 Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (UNCAC) z 2003 r. stanowiący, iż państwa powinny „rozważyć podjęcie odpowiednich środków ustawodawczych i administracyjnych (...) mających na celu zwiększenie przejrzystości finansowania kandydatów na wybieralne urzędy publiczne oraz, w odpowiednim zakresie, finansowania partii politycznych”;
- Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy nr Rec(2003)4 z 2003 r. w sprawie wspólnych zasad zwalczania korupcji w finansowaniu partii politycznych i kampanii wyborczych;
- Przyjęty na 40. Zebraniu Plenarnym GRECO (1-5 grudnia 2008) Raport Oceny Trzeciej Rundy. GRECO w swym raporcie oceny zawarło 8 zaleceń dla Polski odnośnie finansowania partii politycznych³;
- Sprawozdanie końcowe z misji specjalnej oceny wyborów ODIHR – Wybory prezydenckie 28 czerwca i 12 lipca 2020 r.;
- Sprawozdanie końcowe z krótkoterminowej misji obserwacji wyborów ODIHR – Wybory parlamentarne, 13 października 2019 r.;
- Wytyczne OBWE/ODIHR i Komisji Weneckiej dotyczące regulacji partii politycznych z roku 2020;
- Wytyczne OECD dotyczące nadzoru korporacyjnego w przedsiębiorstwach publicznych z roku 2015.

Zalecenia i Rekomendacje GRECO i OBWE/ODIHR

7. Jeśli chodzi o zalecenia GRECO wynikające z Raportu Oceny Trzeciej Rundy, to choć dotyczyły one stanu prawnego w momencie dokonywanej oceny, to większość z tych zaleceń jest nadal aktualna

3 Zobacz: GRECO Trzecia Runda Oceny Raport Zgodności w sprawie Polski przyjęty przez GRECO na 49 Zebraniu Plenarnym (Strasbourg, 29 listopada – 3 grudnia 2010), a także – Trzecia Runda Oceny – Drugi Raport Zgodności i Addendum do Drugiego Raportu Zgodności w odniesieniu do Polski – „Przejrzystość finansowania partii politycznych” przyjęte przez GRECO podczas 65 posiedzenia plenarnego Strasburg 6-10 października 2014 r.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c7adf>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c7b1b>

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)032-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)032-e)

i powinny być one brane pod uwagę i wdrożone przy okazji proponowanej nowelizacji. Autor chciałby zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- Zalecenie I – GRECO zaleciło harmonizację przepisów o finansowaniu polityki zawartych w ustawie o partiach politycznych i w ordynacjach wyborczych (obecnie Kodeks wyborczy);
 - Zalecenie II – GRECO zaleciło powierzenie Państwowej Komisji Wyborczej obowiązku pomocy partiom politycznym i komitetom wyborczym w przestrzeganiu regulacji w zakresie finansowania polityki;
 - Zalecenie III – GRECO zaleciło wprowadzenie wymogu, aby sprawozdania finansowe partii politycznych podlegające nadzorowi niezależnego organu monitorującego obejmowały też wydatki na działalność statutową, które nie są finansowane z dotacji otrzymywanych z budżetu państwa;
 - Zalecenie IV – GRECO zaleciło podjęcie stosownych środków dla zapewnienia, że sprawozdania finansowe partii politycznych i komitetów wyborczych są upubliczniane w spójny i zrozumiały sposób, co tym samym wpłynie na zwiększenie dostępności danych dotyczących finansowania polityki;
 - Zalecenie V – GRECO podkreśliło, by zwiększona została przejrzystość i dostępność informacji finansowych nie tylko odnośnie do sprawozdań o kampaniach wyborczych, lecz także odnośnie do rutynowych działań partii politycznych;
 - Zalecenie VI – GRECO zaleciło wprowadzenie wymogu dokonywania częstszych zgłoszeń darowizn otrzymywanych przez partie polityczne i komitety wyborcze, jak również regularną ich publikację;
 - Zalecenie VII – GRECO zaleciło zwiększenie zasobów finansowych i osobowych w jednostce Państwowej Komisji Wyborczej odpowiedzialnej za kontrolę finansowania polityki. Zdaniem GRECO, dotychczasowy wzrost zasobów ludzkich zajmujących się kontrolą finansowania polityki był zaledwie marginalny (...) jak na kraj wielkości Polski. GRECO podkreśla, że w celu prowadzenia proaktywnego i wnikliwego monitoringu, istnieje wyraźna potrzeba zaangażowania w ten proces więcej wykwalifikowanego personelu.
8. Jeśli chodzi o zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy nr Rec(2003)4 z 2003 r. w sprawie wspólnych zasad zwalczania korupcji w finansowaniu partii politycznych i kampanii wyborczych to zwrócić należy uwagę na:

- Artykuł 14 lit. b) stanowiący, iż „niezależna kontrola powinna obejmować nadzór nad rachunkowością partii politycznych i wydatkami związanymi z kampaniami wyborczymi, jak również ich prezentacją i publikacją”;
 - Artykuł 15 stanowiący, iż „Państwa powinny promować specjalizację sądownictwa, policji lub innego personelu w walce z nielegalnym finansowaniem partii politycznych i kampanii wyborczych”.
9. Misja specjalna ODIHR obserwująca wybory prezydenckie 28 czerwca i 12 lipca 2020 r. podkreśliła, iż:
- „brak wymogu sprawozdawczości okresowej szkodzi przejrzystości finansowania kampanii. Komitety mają wprawdzie obowiązek ogłaszania wpłat od osób fizycznych i kredytów o wartości przekraczającej kwotę miesięcznej płacy minimalnej na swojej stronie internetowej w terminie 7 dni od otrzymania wpłaty lub kredytu, ale nie muszą ujawniać wpłat otrzymanych z funduszy wyborczych partii w okresie kampanii”.
 - Misja specjalna ODIHR zauważyła również, iż mandat nadzorczy PKW jest ograniczony, a zatem instytucja ta nie ma pełnego wglądu w finanse komitetów wyborczych, co powoduje nieskuteczność mechanizmów kontroli. Stoi to w sprzeczności z międzynarodowymi normami i dobrymi praktykami.
10. Misja OBWE/ODIHR obserwująca wybory parlamentarne 13 października 2019 r. zwróciła uwagę na następujące kwestie:
- Komitety tworzone przez partie polityczne otrzymywały całość finansowania wyłącznie od swoich partii. Oznacza to, że źródła finansowania funduszy wyborczych partii politycznych są ujawniane dopiero w sprawozdaniu rocznym partii. Spośród 56 komitetów wyborczych tylko 25 opublikowało informację o kredytach i wpłatach prywatnych przed dniem wyborów. Choć Kodeks wyborczy przewiduje karę grzywny za nieprzestrzeganie tego wymogu, do dnia wyborów nie podjęto żadnych działań korygujących w tym zakresie. Brak konsekwentnego ujawniania informacji przed dniem wyborów negatywnie wpłynął na przejrzystość finansowania kampanii.
 - ODIHR rekomendowało, aby „zwiększyć przejrzystość finansowania kampanii wyborczych, należy rozważyć zobowiązanie partii i koalicji do ujawniania wpłat od osób prywatnych, a wszystkich kandydatów do składania okresowych sprawozdań z dochodów i wydatków przed dniem wyborów”.

III. Zalecenia

Proponowane zmiany w ustawie o partiach politycznych mają na celu zwiększenie transparentności finansowania partii politycznych, jak również zwiększenie kontroli publicznej, co wynika z konstytucyjnej zasady jawności finansowania partii politycznych⁴. Proponowane zmiany mogłyby także przyczynić się do zrealizowania wielu przytoczonych powyżej rekomendacji GRECO i OBWE/ODIHR. Przedstawione poniżej zalecenia mają przede wszystkim na celu poprawienie efektywności zaproponowanych zmian.

- A. Wprowadzenie nowych mechanizmów rejestru wpłat i rejestru umów jest co do zasady dobrym rozwiązaniem idącym w kierunku zwiększenia przejrzystości finansowania partii politycznych. Także wprowadzenie „administracyjnej kary pieniężnej”, mogłoby zwiększyć skuteczność działania tych mechanizmów. Jednak nałożenie na Państwową Komisję Wyborczą obowiązku uznaniowego orzekania kar w bliżej nieokreślonym trybie, utrudniałoby działania PKW jako najwyższego, niezależnego i profesjonalnego organu wyborczego. Zgodnie z rekomendacjami GRECO i OBWE/ODIHR lepszym rozwiązaniem byłoby, aby Państwowa Komisja Wyborcza ustalała stan faktyczny i na tej podstawie, w przypadku stwierdzenia, że obowiązek prowadzenia, aktualizacji lub udostępnienia rejestru wpłat, o którym mowa w art. 25 ust. 6, lub rejestru umów, o którym mowa w art. 27a ust. 1, nie jest spełniony, PKW wzywałaby partię polityczną do zrealizowania ciążącego na niej obowiązku. Byłoby to możliwe poprzez wyznaczenie dodatkowych 7 lub 14-dniowych terminów i — zgodnie z zaleceniem GRECO — Państwowa Komisja Wyborcza udzielałaby pomocy partiom politycznym w przestrzeganiu regulacji w zakresie finansowania polityki i prowadzenia tych rejestrów. Wzmacnianie roli PKW jako organu nieuwikłanego w spory z partiami politycznymi, a raczej wspierającego partie polityczne w realizowaniu ciążących na nich obowiązków, byłoby rozwiązaniem zgodnym z dobrymi praktykami międzynarodowymi.
- B. Mechanizm „administracyjnej kary pieniężnej” powinien być kolejnym etapem, gdyby mimo wezwania ze strony PKW i udzielonej pomocy partia polityczna nadal nie realizowała ciążącego na niej obowiązku. Nałożenie kary administracyjnej na wniosek PKW powinno być jednak zadaniem innych organów, w tym organów antykorupcyjnych i organów ścigania, czy też np. organów skarbowych

4 Artykuł 11 ust. 2 konstytucji RP.

i sądów, prowadzących stosowne postępowanie, aby wykluczyć możliwość uznaniowego orzekania kary w bliżej nieokreślonym trybie.

- C. Jakakolwiek kontrola prowadzenia przez partie polityczne rejestrów, o których mowa w ustawie, wymagałaby wyposażenia PKW w dodatkowe uprawnienia kontrolne, ale przede wszystkim zapewnienia niezbędnych narzędzi i środków, na co wielokrotnie wskazywały GRECO i OBWE/ODIHR w swoich raportach i rekomendacjach. Zdaniem autora, Państwowa Komisja Wyborcza jest bardzo ograniczona w środkach do wykonywania zadań przewidzianych w obowiązujących ustawach, nie wspominając o nowych obowiązkach. PKW ma bardzo ograniczone narzędzia do weryfikowania prawidłowości sporządzania i prowadzenia rejestrów, o których mowa w ustawie. PKW nie ma uprawnienia do tego, żeby żądać od partii udokumentowania tego, że rejestry są prowadzone zgodnie z wymogami ustawowymi, gdyż PKW nie ma mandatu i środków do bieżącego nadzoru nad gospodarką finansową partii politycznych. Obowiązujące przepisy ustawy o partiach politycznych nie zobowiązują partii politycznych do składania wraz ze sprawozdaniem finansowym faktur, umów czy rachunków. Do sprawozdania – składanego do 31 marca kolejnego roku – dołączane są tylko historie rachunków bankowych i umowy tych rachunków. Co do zwiększenia możliwości bieżącej kontroli ze strony PKW, postulować należałoby wprowadzenie półrocznego okresu sprawozdawczego (np. 31 marca i 30 września).
- D. Jedną z pozytywnych zmian, jakie wprowadza ustawa w art. 25 ust. 8, jest postulat, aby partia polityczna udostępniała rejestr wpłat na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej. Zgodnie z wiedzą autora znaczna większość partii politycznych nie posiada strony podmiotowej BIP. Zdaniem autora ustawa powinna zobowiązywać partie polityczne do założenia i prowadzenia swojego profilu BIP i umieszczać na nim wszystkie informacje i dokumenty finansowe dotyczące ich gospodarki finansowej. Tylko na takiej podstawie można byłoby sprawdzać na bieżąco poprawność rejestru umów, zarówno przez organy administracji publicznej, a także organizacje zajmujące się kontrolą społeczną (w tym media). Właścicielem danych pozostawałyby partie polityczne i to one odpowiadałyby za ich upublicznianie i dokonywanie kontroli wewnętrznej w celu ich zgodności z prawem. Obowiązek bieżącego zamieszczania informacji na stronie BIP i stosownych rejestrach, zmobilizowałby partie do

wzmoczonej kontroli wewnętrznej i przyczyniłby się do digitalizacji dokumentów finansowych.

- E. W nawiązaniu do zaleceń GRECO uchwalona ustawa budzi niepokój jeśli chodzi o harmonizację przepisów zawartych w ustawie o partiach politycznych i w ordynacjach wyborczych (obecnie Kodeks wyborczy). Odnosząc się do zmian zawartych w art. 4 w pkt 1, przepisy te nie są spójne z przepisami Kodeksu wyborczego⁵, określającymi zasady prowadzenia rejestru wpłat. Mając na uwadze sprawne funkcjonowanie tych mechanizmów, wskazane byłoby jak najdalej idące ich ujednoczenie. Między innymi odmiennie określono zakres ujętych w rejestrze danych osobowych wpłacającego (np. imię ojca) jak również odmiennie określono łączną kwotę wpłat (10 tys. zł). Zobowiązanie partii politycznych do umieszczenia w rejestrze wpłat imienia ojca wpłacającego będzie wymagało od partii politycznych dodatkowych i czasochłonnych działań, ponieważ dane te nie są zawarte w dokumentach, na podstawie których partie rejestrują wpłaty (dokumenty bankowe). Rozszerzenie obowiązków informacyjnych nakładanych na partie polityczne należy ocenić pozytywnie, ale proponowane zmiany powinny zostać dokonane po szczegółowej analizie przepisów dotychczas obowiązujących oraz ich stosowania w sposób zapewniający spójność rozwiązań zawartych w ustawie o partiach politycznych i Kodeksie wyborczym. Mając na uwadze rekomendacje GRECO i OBWE/ODIHR dotyczące finansowania kampanii wyborczych należałoby zastanowić się, czy nowelizacja nie powinna też objąć Kodeksu wyborczego, aby uniknąć sytuacji, kiedy źródła finansowania funduszy wyborczych partii politycznych są ujawniane dopiero w sprawozdaniu rocznym partii.

5 Zgodnie z Art. 140. Kodeksu wyborczego, „Komitet jest obowiązany prowadzić rejestry:

1) zaciągniętych kredytów, zawierający nazwę banku udzielającego kredytu i wszystkie istotne warunki jego uzyskania, w szczególności: datę udzielenia kredytu, jego wysokość, oprocentowanie i inne koszty uzyskania, zobowiązania poręczycieli oraz ustalony termin spłaty;

2) wpłat o wartości przekraczającej łącznie od jednej osoby fizycznej kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów, ze wskazaniem imienia, nazwiska oraz miejscowości zamieszkania takiej osoby.

§ 2. Rejestry, o których mowa w § 1, komitet jest obowiązany umieszczać na swojej stronie internetowej i uaktualniać w taki sposób, aby informacje o kredytach i wpłatach ujawniane były w terminie 7 dni od dnia udzielenia kredytu lub dokonania wpłaty”.

- F. Mając na uwadze dobre praktyki międzynarodowe i konieczność waloryzacji limitów, w przypadku Kodeksu wyborczego i rejestru wpłat na rzecz komitetu wyborczego, jako granice przyjęto minimalne wynagrodzenie. Brak mechanizmu waloryzacyjnego był wielokrotnie krytykowany przez GRECO i OBWE/ODIHR w opiniach dotyczących podobnych regulacji.
- G. Postulować należałoby także doprecyzowanie Art. 27b ust. 1⁶ i zawężenie adresata normy do partii politycznych, którym norma nakazuje lub zakazuje określone działania – w tym wypadku podawanie prawdziwych danych. Wydaje się, iż intencją ustawodawcy nie było wyznaczenie osoby dokonującej wpłaty czy zawierającej umowę z partią jako adresatem tej normy.
- H. Nawiązać trzeba także do wytycznych OECD dotyczących nadzoru korporacyjnego w przedsiębiorstwach publicznych⁷, zgodnie z którymi przedsiębiorstwa publiczne nie powinny być wykorzystywane jako wehikuły do finansowania działalności politycznej. Zaproponowany przez ustawodawcę zakaz zajmowania stanowiska lub wykonywania zawodu lub pracy w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego, a także w spółkach prawa handlowego, w których Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego posiadają bezpośrednio lub pośrednio przez inne podmioty co najmniej 10% akcji lub udziałów, może w istotnym stopniu przyczynić się do ograniczenia możliwości wyprowadzenia środków z podmiotów publicznych na rzecz partii politycznych przez podstawione osoby. Autor ekspertyzy wielokrotnie opisywał w swoich publikacjach te istniejące od lat 90-tych XX wieku patologie, które nadal mają miejsce⁸.
- I. Ostatnia uwaga dotyczy *vacatio legis* i ocen działania i skuteczności ustawy po jej przyjęciu. Partie polityczne, minister właściwy do spraw finansów publicznych jak i PKW powinny mieć czas na dostosowanie się do wprowadzonych przepisów, szczególnie że nakładają one na nie poważne obowiązki, wymagania techniczne i wiązać się

6 Art. 27b. 1. stwierdza iż “Kto nie wykonuje lub nie dopuszcza do wykonania obowiązku prowadzenia, aktualizacji lub udostępnienia rejestru wpłat, o którym mowa w art. 25 ust. 6, lub rejestru umów, o którym mowa w art. 27a ust. 1, albo podaje w nich nieprawdziwe dane, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1 000 zł do 30 000 zł, nakładanej przez Państwową Komisję Wyborczą.”

7 <https://www.oecd.org/corporate/guidelines-corporate-governance-soes.htm> zobacz punkt E str. 23 i punkt E strona 26.

8 Marcin Walecki, Finansowanie polityki: wybory, pieniądze, partie polityczne, Wydawnictwo Sejmowe (2000), Marcin Walecki, Money and Politics in Poland (Instytut Spraw Publicznych 2005).

mogą z poważnymi konsekwencjami. Artykuł 15 uchwalonej ustawy stwierdza, iż wchodzi ona w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. Zdaniem autora należy przewidzieć odpowiednie *vacatio legis*, tak aby umożliwić wszystkim podmiotom wdrożenie zmian w uporządkowany sposób. Każdy proces reformy antykorupcyjnej, zwłaszcza o takim zakresie i na taką skalę, powinien być przejrzysty, pluralistyczny i szeroko zakrojony, obejmując skuteczne konsultacje, jak też dokonać pełnej oceny skutków. Jako ważny element mechanizmu dobrego stanowienia prawa, powinien zostać stworzony system monitorowania i ewaluacji realizacji ustawy oraz jej wpływu na partie polityczne i PKW, który umożliwiłby efektywną ocenę działania i skuteczności ustawy po jej przyjęciu.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE I ZAKRES OCENY	3
II. ANALIZA	4
III. ZALECENIA	8